

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Capvt IV. De Obscūritate Fidei Eivsque Repvgnantia cvm Evidentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

CAPVT IV.

DE OBSCVRITATE FIDEI, EIVSQVE
REPVGNANTIA CVM EVIDENTIA.

CONTROVERSIA I.

Virum Actus Fidei possit esse evidens in Attestante.

285. **D**iximus suprà, Veracitatem Dei posse per actum evidentem ab habitu Fidei elicium attingi. Nunc queritur, an pari modo possit ipsa Revelatio aliquando per actum Fidei evidentem cognosci, non tantum evidentiâ morali, sed evidentiâ metaphysicâ, nullam formidinem admittente.

Observandum autem prius est, hanc questionem non esse merè de possibili, sed esse partim defacto, partim de possibili. Non enim queritur, an sit possibilis aliquis habitus, qui possit elicere actum Metaphysicè evidentem circa locutionem Dei, cognoscendo evidenter, eam esse locutionem Dei. Possibilitatem huius habitus concedunt DD. communiter, contra Bannez, opinantem, quòd sola Visio Beata possit habere hanc evidentiâ. Vtrum autem huiusmodi habitus & actus illius esset dicendus habitus & actus Fidei, esset questio de vocabulo. Queritur ergo, an Habitus Fidei defacto nobis infusus, possit elicere talem actum evidentem circa revelationem Dei, ita ut necessitaretur ad assensum : *Deus hoc loquitur.*

284. Prima sententia affirmat. Ita Scotus, Gabriel, Cajet. Vasq. Turrian. & Ripalda. qui tamen immeritò citat P. Conink d. 9. n. 91. solum enim admittit, posse cum actu fidei stare evidentiâ naturalem de revelatione Dei. Equè immeritò citat S. Thomam q. 5. a. 2. ubi admittit in Demonibus fidem, nixam evidentibus signis, quòd ea, quæ Ecclesia proponit credenda, sint vera : Sed, non dicit illam esse evidentiâ Metaphysicam, multò minus dicit, esse actum productum ab habitu supernaturali fidei. citat eundem q. 171. sed ibi potius est contrarius, dum in Prophetis ponit lumen quoddam transiens, nec illud vult esse habitum.

Secunda Sententia negat. Ita S. Thomas q. 1. a. 4. & q. 4. a. 1. quem sequuntur communiter Theologi. ob cuius auctoritatem præcipuè, (nam pleraque argumenta bene dissolvit Ripalda.)

287. DICO, probabilius esse, quòd à nostro Habitu Fidei non possit elici actus metaphysicè evidens circa revelationem Dei. Probatur. Vis & virtus nostri habitus non est extendenda ad alium tendendi & operandi modum, quàm ad illum, quem colligimus illi competere vel ab experientia, vel ex S. Scriptura. Sed actus habentes evidentiâ metaphysicam circa revelationem dari in viatoribus, nec experientiâ, nec ex Scriptura colligitur : ergo &c. Minor probatur. Ex Scriptura solum constat, Fidem esse argumentum non apparentium : ad Hebr. 11. pendere ab imperio voluntatis, & sic esse meritorios, adeoque habere talem tendentiâ in objectum, quæ non minùs quàm motus progressivus sit voluntaria. Porro hic modus tendendi notabilissimè differt ab eo, quo determinamur & necessitamur ab objecto.

286. DICES 1. definitionem illam S. Pauli adhuc salvari, quia S. Paulus videtur tantum excludere voluisse à motivo fidei evidentiâ per medium intrinsecum, quale medium non est revelatio Dei. Sed Contra, quia hac ratione S. Paulus nihil ignotum docuisset : quis enim ignorat auctoritatem loquentis esse objecto extrinsecam ? Intentio S. Pauli erat, commendare Hebræis fidei nostræ meritum, proveniens ex difficultate illius, ejusque necessitatem ad salutem, ut proinde non sint absterrendi difficultatibus : hoc autem est commendare fidem voluntariam.

287. DICES 2. Nostro Argumento probaretur, nec Veracitatem Dei attingi posse per actum elicium ab habitu fidei metaphysicè evidentem ; quod tamen suprà concessimus. 2. Negando sequelam & paritatem. Vt enim Veracitatem Dei attingere posset, & quidem evidenter, actus elicitus ab habitu fidei, erat omnino necessarium : quandoquidem homo potest naturali vi cognoscere evidenter, Deum esse summè veracem : non potest autem fides impedire evidentiâ specierum intentionalium, quibus vitur in attingenda veracitate.

288. DICES 3. Saltem casu quo alicui ipsa veracitas Dei non esset metaphysicè evidens, & tamen

Ccc 2

& tamen haberet evidentiam revelationis, nihil videtur ob stare, quominus à nostro habitu eliceretur actus fidei, quia adhuc esset actus pendens ab imperio voluntatis. *¶* Transseat totum, de quo nolo disputare. videat de hoc quivult Lugonem n. 36.

289. Obijciunt 1. saltem supremus Angelus evidenter cognovit Deum sibi loqui in primo instanti, quando habuit fidem Myfteriorum sibi reuelatorum: atqui habuit habitum fidei ejusdem rationis nobiscum: ergo &c. Major probatur. Quia Angelus supremus evidenter cognovit aliquem sibi loqui, & non inferiorem se, nec sibi parem, cum nullus talis existeret: ergo &c. *¶* 1. Si in Angelis non posset declarari modus, quo Deus illis obscure loqueretur, potius dicendum esset cum plurimis DD. Angelos non habuisse fidem propriè dictam, sed alio-rem quandam cognitionem. Respondet deinde Lugo, concedendo quidem, Angelos habuisse evidentiam moralem, negando tamen, quòd habuerint evidentiam Metaphysicam; quia etiam supremus Angelus potuisset saltem imprudenter formidare, an non fortè loquatur sibi aliqua creatura superior, quæ ipsum vellet decipere, & quam Deus ex gravibus causis sibi occultaret: vnde etiam dicendum est, ab Angelo non fuisse evidenter Metaphysicè cognitam supernaturalitatem illius locutionis: quapropter Angelus animadvertens, sibi metaphysicè non constare de supernaturalitate aut naturalitate illius locutionis, potuit saltem imprudenter formidare, ne fortè non sit supernaturalis, nec locutio Dei. P. Esparza q. 24. ad 5. addit, hunc loquendi modum respectu Angelorum, difficulter quidem explicari per conceptus específicos, credendum tamen esse, quòd Deus possit non minus Angelis quàm hominibus loqui locutione obscurâ, quæ tamen sit digna creditu, quòd sit locutio Dei. Meo iudicio non adeo difficulter explicatur ab illis, qui admittunt, ad fidem sufficere locutionem quoad modum supernaturalem; difficulter tamen ab illis, qui requirunt supernaturalem quoad substantiam, & quæ ab Angelo non nisi obscure iudicetur esse inimitabilis à creatura.

290. Obijciunt 2. Moyses, B. V. Apostoli habebant ex miraculis per ipsos, vel in ipsis factis, evidentiam, se veram doctrinam tenere. *¶* habuisse quidem moralem evidentiam, non tamen evidentiam metaphysicam, quia potuissent imprudenter suspicari aut formidare, vtrum ea fierent ope dæmonis, aut falsâ representatione. Sanè Sectariorum nostri temporis pertinacia satis ostendit, hominem protervum non cogi ad assentiendum miraculis, sicut nec Judæi miraculis Christi adeo patentibus necessitati fuerunt.

291. Obijciunt 3. Obscuritas non est ratio formalis motiva ex parte objecti: ergo eâ absente totum motivum habetur: ergo poterit produci actus. Probatur antecedens. Illud enim non se tenet ex parte objecti formalis, quòd non

redditur pro ratione, quare ponatur actus: non redditur pro ratione assensus, quia objectum est obscurum: ergo obscuritas non se tenet ex parte objecti formalis. *¶* Negando oppositum argumenti; nempe quòd obscuritas se tenet ex parte objecti: hoc enim falsum est; nam obscuritas formalis tenet se ex parte actus, in quo objectum denominatur obscurum, ut etiam tenet S. Thomas 1. 2. q. 67. a. 3. *¶* de Verit. q. 14. a. 1. Hinc concessio antecedente, distinguitur prima consequens: Haberetur totum motivum, sed diverso modo applicatum in ordine ad causandum alium actum specie diversum, concedo; sed Nego primam & secundam consequentiam.

Obijciunt 4. S. Thomas q. 1. a. 2. videt, eos qui viderent suscitari mortuum in confirmationem alicujus veritatis, manifestè cognovisse, illam doctrinam esse à Deo. *¶* S. Thomas loqui de evidentia credibilitatis: cætero requirit ibid. imperium voluntatis ad ipsum actum fidei.

CONTROVERSIA II

Cum quali evidentia naturali circumscribitur objectum materiale consistere possit actus Fidei.

292. *Q*ueritur 1. An possim vno eodemque instanti eidem objecto materiali assenti per actum fidei, & per actum scientiam, utrum eodem instanti quo elicio demonstrationem, quòd Mundus sit creatus in tempore, possim elicere actum fidei, quo propter revelationem Gen. 1. credo mundum factum in tempore.

Prima Sententia univèrsim negat, etiam de potentia absoluta. Tribuitur S. Thomas q. 14. a. 4. & 5. quem sequuntur communiter Thomisti & Scotus cum suis. Ex nostris sequitur Molinæ. Cæterum S. Thomas videtur potius stare pro Tertia Sententia mox referenda, & ita interpretatur Petrus de Aragon.

Secunda Sententia, univèrsim affirmat, exceptâ Visione Beatâ. Ita plures ex nostris.

Tertia, distinguit inter Evidentiam physicam & metaphysicam. Cum priore dicunt consistere fidem, non cum posteriore. Evidentiam physicam dicunt, quæ habetur per sensum, vel ex eo, quòd spectato naturali rerum ordine, & exigentiâ causarum physicarum, necessariò sequitur, quamvis posset miraculosè aliter fieri. Vnde hæc evidentia non est omnino imperitabilis, nec omnem formidinem essentialiter excludit, sed tantum formidinem prudentem. Ad hanc reducitur Evidentia metaphysica imperfecta seu inferioris ordinis, hoc est, quæ quidem non fundatur merè in experientia sensuum, nec in pluribus exigentiâ dispensabili, est tamen ita pluribus conceptibus evolvenda, ut ob infirmitatem nostri intellectus, communiter admittat formidinem

aliquam, saltem imprudentem: hujusmodi apud plurimos est demonstratio Dei ex creaturis.

Evidentia Metaphysica est, quæ reddit intellectum omnino imperturbabilem, & excludit omnem etiam imprudentem formidinem: ut sunt prima principia, & quæ inde deducuntur. Itaque hæc Sent. est S. Thomæ, Suarez, Vasquez, Conink, Turriani, Hurtadi, Granadi, quos sequitur Lugo, Perez, Pallav. Esparza.

Quarta Sententia erit, si dicamus, quoddam actus fidei, qui in modo tendendi assimilatur tertie mentis operationi, hoc est Illationi, quæ solet exprimi per part. Ergo, quoddam, inquam, talis actus fidei possit quidem stare cum evidentia physica, non autem cum evidentia metaphysica. Econtra, actus fidei qui per modum tendendi secundæ mentis operationis, hoc est, iudicii immediati assentiretur toti complexo, quod constat ex Veracitate Dei, revelatione, & ipso mysterio revelato, talis, inquam, actus posset stare etiam cum evidentia metaphysica; quod fortasse Auctores tertie sententiæ non negarent. Itaque-

293. DICO 1. Actus Fidei divinæ non repugnat cum evidentia physica quasi per hanc excludatur. Probat. Omnis actus, circa cuius objectum potest intellectus ab alio actu adjuncto accipere firmitatem & robur in adhaerendo, potest conjungi cum tali actu, à quo accipit ejusmodi firmitatem & robur. Sed intellectus, stante Evidentiâ physica, potest ab actu fidei accipere firmitatem & robur. Ergo potest cum actu fidei conjungi. Major patet, quia nulla ratio est, cur intellectus repudiet actum, à quo potest magis in suo fine firmari, sicut voluntas nullum bonum necessarium respuit, quo ejus finis potest promoveri. Minor autem probatur. Evidentia physica non ita certificat intellectum, ut ejus motivum assentiendi appareat penitus infallibile; nec meretur assensum, quo quis iudicet, rem non posse falsiter habere, adeoque vi suæ apparentiæ, posset in aliquo casu admittere prudentem formidinem, quia posset fallere, cum defacto multæ hujusmodi evidentie physice fallant, ut supra vidimus: atqui sic jam admitteret intellectus circa illius evidentie objectum, aliquam firmitatem & robur, præsertim ab actu fidei, cujus motivum meretur credi, quod non possit fallere: ergo evidentia physica non excludit fidem.

294. DICO 2. Cum quacunque evidentia, quæ in via potest haberi per causas naturales, potest stare actus fidei, affirmans immediate revelationem & rem revelatam, propter connexionem quam habent inter se, absque modo tendendi illativo vnius ex alio, sed eo modo, quo aspicientes parietem, affirmamus existentiam parietis ut connexionem cum visione quam experimur.

Probat. Conclusio primò. Quare fides non possit stare cum evidentia summa & imperturbabili, desumitur ex modo tendendi imperfe-

fecto, qui reperitur in modo tendendi tertie mentis operationis, seu Illationis, ut videbimus Concl. sequente. Sed hoc fundamentum non procedit de actu immediato, quo affirmo existere revelationem connexionem cum productione mundi in tempore, seu coexistentiam & conformitatem revelationis cum re præterita: ergo nulla ratio convincit repugnantiam.

295. DICES. Per talem assensum non affirmatur mysterium seu res revelata directè, sed tantum indirectè, nempe in revelatione tanquam in medio. R. Hoc sufficere, ut dicatur simpliciter affirmari. Sic beati dicuntur cognoscere creaturas, quatenus eas cognoscunt in Deo; & non aliter. Sic quando audiens vocem Petri, affirmo sine vlla illatione, Petrum esse presentem, non affirmo ejus præsentiam directè, sed in voce habente connexionem cum illo. Nihil enim affirmamus directè immediatè, nisi quod apparet in se. Quare autem talis assensus dicatur immediatus, & non potius medius, quamvis cognoscat vnum in alio tanquam in medio, jam in philosophia exposui, & nunc breviter dico, esse immediatum quatenus opponitur actui illativo, qui est medius, quia cognoscit vnum ex alio, cui innititur tanquam motivo formali, & cognoscibili pro priori naturæ, per duos actus connexentes extrema cum medio termino, ut deinde extrema connectantur inter se.

Probat. Conclusio 2. Quia hac ratione facilius solvuntur argumenta quædam non levia, quæ fieri solent contra tertiam conclusionem mox ponendam, sicque conciliantur Auctores, qui alioquin in hoc puncto sibi magno numero opponuntur.

296. Objici solet definitio S. Pauli, quod hac ratione fides non esset argumentum rerum non apparentium. Ad hoc tamen variis modis responderi potest. Primò cum quodam Recentiore, observando ex S. Thomæ q. 8. a. 2. & communis aliorum, aliqua esse, quæ per se, & directè cadunt sub fidem; & talia sunt, quæ naturalem intelligentiam excedunt, ut Trinitas, Incarnatio, Resurrectio; & ab his, tanquam à sua directâ & potissima ac famosiore materia, Fides dicitur Argumentum non apparentium simpliciter. Alia cadunt sub fidem indirectè & secundariò, ut sunt, quæcunque continentur in Scriptura: & ista non omnia sunt non apparentia simpliciter, & nihilominus creduntur & credi debent: ut quæ narrantur de Cane Tobie, de factis hominum, de bellis gestis, quæ omnia vtrique secundum se aliquando apparebant & erant evidentia, unde nec dicuntur Mytheria. Ita ferè etiam respondet Lugo & Ripalda. Ratio est, quia propter illa objecta, quæ naturali ratione faciliè possunt intelligi, Fides non est instituta, nec fuisset instituta, nisi alia abscondita Mytheria fuissent revelanda. Rectè ergo Fides denominatur argumentum non apparentium, nempe eorum objectorum, propter quæ primariò & principaliter Fides

est à Deo instituta : idque colligitur ex verbis præcedentibus. *Fides est sperandarum substantia rerum.*

Responderi potest 2. Sensum illorum verborum non esse exclusivum, sed potius extensivum, seu ampliativum, hoc est, non esse sensum, quod fides sit tantummodo argumentum non apparentium, sed, quod sit argumentum etiam non apparentium, seu, non potentium apparere cognitione naturali. Ratio responsionis est, quia S. Paulus noluit exprimere imperfectiones Fidei, sed potius ejus vim & utilitatem commendare. Quodsi Fides esset exclusio evidentiae circa objecta alioquin evidenter cognoscibilia, hæc exclusio esset imperfectio, sicut est ipsa obscuritas actus. At verò, esse argumentum rerum naturaliter incognoscibilium, est perfectio maxima, quia elevat nostrum intellectum ultra proprias vires : & hoc specificat Fidem, sicut arduitas in objecto specificat Spem.

297. Responderi potest 3. Actum Fidei, de quo locuti sumus in Conclusionem, non esse propriè *Argumentum* ; quia hæc vox significat illuminationem : actus ergo Fidei, qui propriè dicitur *Argumentum*, non potest conjungi cum Evidentia Metaphysicâ, ut dicam Concl. seq. Hoc sensu dixit S. Gregorius hom. 26. in Evang. Cum Paulus Apostolus dicat : *Est autem Fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* profectò liquet, quia Fides earum rerum argumentum est, quæ apparere non possunt. Neque obstat, quod S. P. addat. *Quæ etenim apparent, jam fidem non habent, sed agnitionem.* Nam horum verborum sensus est, quod actus evidens, quæ talis, non sit Fides, sed Agnitio dicenda. Eodem sensu dixit S. Athanasius. *Fides est, quæ in impossibili possibilitatem, robur in imbecillitate, patibile in impaubilitate, corruptionem in incorruptibilitate, mortale in immortalitate, & in paucitate magnitudinem credit.*

298. Ad alia Testimonia Patrum, quæ obijci solent, ex dictis responderi potest. Addendum tamen est, Patres præcipuè negare voluisse, Fidem stare cum Evidentia, quando Evidentia naturalis ita esset causâ fidei, ut nisi objectum esset evidens, non crederetur : talis enim Fides non esset laudabilis aut meritoria, nec etiam obsequium Deo præstitum, sed potius procederet ex animo malè affecto ad res Fidei, ut patet. Hoc sensu S. Gregorius dixit. *Non est fidei meritum, ubi humana ratio præbet experimentum.*

299. DICO 3. Si tertia mentis operatio dicit in suo tendendi modo pro priori naturæ exclusionem plenissimâ & imperturbabilis possessionis objecti, aliunde habitæ, tunc connaturaliter saltem (quidquid sit de potentia Dei absoluta) non potest actus Fidei illativus stare cum evidentia Metaphysica circa idem objectum materiale. Conclusio est conditionatè posita, supponens ex philosophia doctrinam mihi veriore (de qua tamen hic disputandum non est) quod tertia mentis operatio in hoc differat à secunda mentis o-

peratione, quod in suo modo asserendi sit assensu connexionis duorum extremorum cum tertio, qui nifus exprimitur per particulam; Ergo : quæ innuit imperfectionem talis assensu, quod scilicet ita nitatur assensu alterius, ut profiteatur, non adesse in intellectu aliunde tantum lucem & possessionem objecti pro priori naturæ, quæ sit plenissima possessio talis objecti. Non absque hac exclusionem non potest assignari sciens discrimen inter secundam & tertiam mentis operationem : Judicare enim præcisè vires connexionem cum altero, convenit secundæ mentis operationi. Sub hujus doctrinæ hypothese concedit Conclusio & Probatur. Nam Evidentia Metaphysica esset actus procedens ex determinatione facta ab objecto, sine imperio Voluntatis & hoc ipso esset possessio imperturbabilis objecti : actus autem Fidei procederet ex pia affectione, adeoque jam teneret se pro posteriori naturæ ergo vel non erit illativus, vel excludet pro priori naturæ evidentiam metaphysicam : ergo non potest saltem connaturaliter coexistere illi.

300. Obijcies 1. Stante perfectissimâ possessione objecti, adhuc cognitio obducitur eadem objecti est quædam perfectio intellectus : ergo adhuc potest vtiliter superaddi evidentia metaphysica. Nam ex hoc capite superaddendum in Christo Scientia infusa Visioni beatæ. Hoc argumento probatum iri, quod Fides etiam potest stare cum Visione beatæ, & opinio cum demonstratione metaphysica, & quod in Christo habet Fides ; Omnibus ergo distinguendum est notandum : est perfectio habens imperfectionem in explicatam, in modo tendendi, conceditur, aliter negatur antecedens & consequentia. Sic dicitur de peccatis commissis, quamvis sit perfectio, non potest tamen stare cum gaudio beatifico, quia imponit pro priori naturæ subjectum non habens gaudium fatiativum, & omnis doloris impatiens : item actus quo quis evidenter judicat, de aliquid ignorare, vel de aliquo objecto dubitare, repugnat cum evidentia illius objecti. Jam quæ attinet ad instantiam allatam de Christo, propter hoc ipsum principium philosophicum dicit Card. de Lugo, in Christo non fuisse actum scientificos, pertinentes ad tertiam mentis operationem, sed tantum ad secundam. Videatur disp. de Incarn. n. 32.

301. Obijcies 2. Existentia Dei est omnibus credenda fide divinâ ; dicente S. Paulo, quod accedentem ad Deum oportet credere, quia etiam atqui docti habent evidentiam metaphysicam de Existentia Dei : ergo potest cum evidentia metaphysica stare actus fidei ejusdem objecti. Responderi potest primò, cum Pallav. & ex mente S. Thomæ, per illum articulum credendum non intelligi Deum nudè sub quocunque consilio conceptu, sed intelligi sub conceptu Entis habentis providentiam & Omnipotentiam, & quod solum sit colendum : quæ omnia naturali ratione philosophi investigare non potuerunt. Et quamvis aliqui

aliqui paucis acquisiverint evidentiam physicam, hoc est, æqualem illi, quam habemus de castino ortu solis, vix tamen vllus acquisivit metaphysicam, hoc est, cui alia æqualis per nullam potentiam possit esse falsa. Verificatur ergo dictum Pauli ex ejusdem intentione sufficienter, quatenus vix vno aut altero excepto de cæteris omnibus verificatur. Melius tamen & vniuersalius,

302. Respondetur 2. S. Paulum nuspiam dixisse, quod existentia Dei seorsum sumpta necessario credenda sit actu illativo, & vt *Quod*, sed satis illi esse, si credatur vel vt *Quo*, dum nimirum affirmatur Deus loqui, vel vt *Quod* quatenus est pars complexi huius: *Deus remunerator*. Nec enim, inquit idem auctor, quoties ex aliquo motivo assentimur alicui concreti, assentimur ex illo motivo singulis partibus illius concreti seorsum sumptis; alioquin qui crederet ex testimonio Medici, se esse agrotum, crederet ex eodem testimonio se esse hominem, & se existere; nam hæ sunt partes illius concreti, scil. *hominis agroti*. Itaque credere aliquod totum ex aliquo motivo, est tantum credere ex illo motivo vltimam formalitatem constitutivam illius totius, & quæ non sunt aliunde nota.

Obijcies 3. Posset Deus in præmium actus Fidei de aliqua re revelata, infundere pro posteriori signo naturæ, evidentiam Metaphysicam illius ejusdem rei: ergo possent stare simul. 3. Conclusionem procedere de connaturali conjunctione. An autem possint conjungi per absolutam potentiam, sicut contra naturalem exigentiam conjungebantur in Christo Beatitudo & Tristitia, non vacat disputare, ne nimirum philosophia nos immisceamus.

303. Probatione à nobis allatæ, & communitè usurpatæ, non contentus Card. Pallavicinus, duplex aliud argumentum excogitavit ingeniose, vt solet: quod vtrumque placet referre, & considerare, quantum habeat momenti. Primum Argumentum proponit n. 164. hoc modo. Fides ex sua essentia est obsequium Liberum & Voluntarium, quod præstamus Auctoritati loquentis, credendo id, quod alioquin possemus non credere. Neque hoc obsequium consistit præcisè in eo, quod credamus propter auctoritatem illius id, quod possemus non credere ex illo motivo, licet necessitaremur ad illud credendum ex alio motivo. Nam Autoritas loquentis est medium quod adhibetur ad hunc finem, vt credatur ipsa res enuntiata. Sicut præceptum imperantis est medium, quod adhibetur ad hoc, vt fiat res præcepta. Nemo enim adhibet media in ordine ad finem, qui est necessario existens, independentè ab ipso medio: ergo de natura intrinseca locutionis est, non interponere auctoritatem loquentis, nisi in ordine ad illum casum, in quo independentè ab ea audiens non esset aliunde & ex quocunque motivo necessitatus ad assentiendum rei enuntiata.

304. Confirmatur ex paritate jam indicata. Sicut enim, si ego essem necessitatus ex alio motivo ad volendum audire sacrum, non posset aliquis prudenter id mihi præcipere; quia præceptum supponit libertatem antecedentem circa rem præceptam, vt scilicet simpliciter posset non fieri; ita ex suppositione quod meo intellectui pateat aliquod objectum, adeoque quod sim necessitatus ad illud affirmandum, nemo prudens annuntiaret mihi tunc illud objectum præcisè in eum finem, vt etiam ob ejus auctoritatem assentirer.

305. Argumentum hoc videtur non improbabili responsione eludi posse. Verum equidem est, quod potestas præcipiendi vt sic & in genere considerata, atque etiam locutio vt sic & in genere considerata, fuerint à natura instituta primario in hunc finem, vt haberetur medium obtinendi id, quod alioquin futurum non esset, & vt obtineretur assensus circa illud, circa quod alioquin assensus fortè non poneretur ex vlllo motivo, ac proinde, si ad omnia, quæ aliquando expedit præcipi, essemus aliunde necessitati, & ad assentiendum ijs quæ revelari possent, essemus etiam aliunde necessitati, meo quidem iudicio certum est, quod non esset à natura introducta potestas præcipiendi, nec etiam facultas loquendi. Quia, præcisè hoc quod est: *facere ex motivo obedientie*: & *assentiri in obsequium alterius*, etsi sint laudabilia, videntur tamen admodum secundario intendi, & non sufficientia fuisse ad introducendam potestatem obligandi. Nihilominus tamen hoc concessio, inde non sequitur, quod, postquam instituta est potestas præcipiendi, propter innumeros casus, in quibus simpliciter utilis est ad obtinendum id quod præcipitur, & eodem modo facultas loquendi, non sequitur, inquam, quod non posset postea in casu particulari vtiliter & prudenter exerceri, etiam si in illo casu particulari res præcepta esset aliunde necessario futura, & res revelanda aliunde necessario sciretur.

306. Declarari hoc potest exemplo. Sumere cibum est à natura institutum ad conservandam vitam, ita vt si essemus immortales, & omnes in eadem constitutione permanentes sine cibo, sicut post resurrectionem erunt Beati, non esset institutus usus cibi, nec ejus appetitus, nec potentia concoctiva &c., & tamen defacto in casu particulari prudenter fuit adhibita sumptio cibi à Christo Domino post resurrectionem, quando apparuit Apostolis in Canaculo, & in Emmaus, tamen si nihil adjumenti ab illo cibo acceperit. Quidni ergo pari modo adhuc vtiliserit in casu particulari revelatio aut præceptum, etiam si in tali casu non intendatur finis primarius potestatis loquendi, præcipiendi: & hoc circa primum argumentum.

307. Secundum ejusdem auctoris argumentum sic habet. Natura non reddidit possibiles assensus obscuros, adeoque ex genere suo obnoxios errori, nisi quia non poterat aliter sup-
plere

plere nostram ignorantiam circa plurima objecta; atque ut huic periculo erroris melius consulere, subiecit assensus obscuros imperio voluntatis. Neque ab hac regula eximit assensus Fidei, licet infallibiles; quia noluit eos per experientiam posse discerni ab actibus fallibilibus, alioquin non essent amplius obscuri (advertat quæso hic lector, quàm clarè hic neget Pallavicinus Discerniculum experimentale inter actum habentem motivum fallibile, & habentem motivum infallibile, si uterque sit obscurus, & quodd obscuritas sit fundamentum formidinis) & tolleretur meritum, quod habemus operandi dependenter à cognitione obscura. Hoc posito debuit Natura sic instituire cæteros obscuros assensus, ut eos non adhiberemus, quando ex alio motivo objectum est evidens, alioquin incideremus in periculum erroris sine utilitate: totam enim utilitatem quam præstaret tunc assensus obscurus, possumus percipere, si assentiamur per actum evidentem & infallibilem ipsi probabilitati motivi obscuri, præcindendo à veritate & falsitate. Non debuit autem eximi ab hac Regula assensus obscurus Fidei divinæ, ne de illo haberemus experientiam diversam ab alijs obscuris assensibus; maxime quia ab hac exemptione nullum ferè commodum oriretur, nam totum meritum posset haberi credendo ipsam revelationem divinam, quæ semper est obscura. Ita Pallav.

308. Hæc tamen probatio non convincit. Respondetur enim negando suppositum, nempe quodd Natura noluerit posse conjungi actum probabilem cum evidente, ex hoc fine, ne sine fructu exponeret hominem periculo errandi. Revera enim nulli periculo exponeretur, cui non esset expositus, etiam si non posset conjungi conclusio opinativa cum conclusione evidente, dummodo posset conjungi assensus obscurus immediatus circa motiva obscura opinionis. Quando enim hæc duæ conclusiones in eodem objecto materiali concurrerent, nullus error committeretur circa objectum materiale (nam hoc revera daretur, quia, ut ponimus, sciretur) sed totus error esset circa objectum formale seu circa motivum. hoc autem periculum errandi maneret, hoc ipso quia posset elici actus opinativus immediatus, circa ipsum objectum formale directè, & tunc idem error incurreretur quoad affirmationem, qui incurreretur eliciendo conclusionem opinativam. Quodd autem tunc posset elici actus immediatus circa motivum opinionis, non potest à Pallavicino negari, nam ut ex recitatis verbis patet, non obstante evidentiâ, potest stare simul actus Fidei circa revelationem, etiam si non possit elici actus illativus: ergo idem dicendum est de actu opinativo, alioquin jam posset discerni per experientiam actus Fidei ab actu opinativo, quod Pallav. & merito reputat absurdum. Et hæc circa secundum argumentum Pallavicini. Contra Conclusionem

309. Obijcies. Quandocunque manet in parte objecti totum motivum formale actus, nulla est repugnantia, quominus ipse actus: sed stante Evidentiâ Metaphysicâ huc manere potest totum motivum formale: ergo & actus Fidei. Distinguo majorem: Quod diu manet motivum, & nihil aliud superadditur, propter imperfectionem actus, concedo; actus, nego majorem, & eodem modo diffiniam, nego, negatur Consequentia. Potest enim subdistingui major: potest manere actus illativus, nego; actus immediatus, affirmans ipsum motivum, concedo. & eodem modo concedo & negatur deinde consequentia. Infans est in actu desiderij, & in actu opinativo, habente communem formidinem actualem. Nam nec actus boni desiderati est motivum desiderij, nec actus certitudinis est motivum opinionis, & utraque præsupponitur ad hos actus: ergo negatio evidentiæ potest præsupponi ad actum Fidei, etiam si non sit ejus objectum formale.

CONTROVERSIA III.

Utrum eidem objecto possimus assentiri ex motivo Scientiæ & Fidei, per quod indivisibilem actum supernaturalem, & à nostro Habitu infuso procedentem.

310. Negant Suarez, Turrianus, Falsus, Conadus, Maratius, Card. Pallavicinus, & quidem hic ultimus, ex novis fundamentis philosophicis.

Affirmant Molina, Fonseca, & apud hos de-
randus, Okam, Gabr. Capreolus, Paladanius, item Valentia, Salas, Conimbric. Ariaga, Ordo, Hurt. Lugo, Ripalda. Vtrique sententia aliquid tribuendum existimo, & quantum licet potest, conciliandos Autores. Itaque

DICO 1. Non potest dari indivisibilis actus supernaturalis Fidei nostræ, qui tendat in motivum Fidei & Scientiæ, tali modo, ut movetur à similitudine illorum motivorum, hoc est, quod ita assentiatur, ut in modo assentiendi obiectum intellectum non assensurum esse hic & nunc. I motivum Fidei solum, sine motivo scientiæ, procederet: & hoc tribuo primæ sententiæ. Propter. Ille non est verus actus fidei, qui non sit innititur auctoritati divinæ, ut vi suæ adhesionis, determinaret intellectum ad omnia credenda, quæcunque Deus diceret, secluso quocunque alio motivo: atqui actus, de quo procedit conclusio, hoc non præstaret, hoc ipso quia niteretur formaliter & vnicè similitudine plurium motivorum, quæ non determinaret intellectum ad assensum in absentia alterius motivi. Ergo &c.

311. DICO 2. Non apparet repugnantiam vnius indivisibilis actus, habentis duplex prædictum motivum, ita ut in illa motiva tendat quasi seorsum spectata, hoc est, ut adequatè satisfactura hic & nunc ad impetrandum assensum sibi proprium in absentia alterius motivi. Probat Conclufio, solvendo objectiones, & prius quidem communes, deinde speciales Pallavicini.

Obijciunt primò & principaliter. Duæ Differentiæ dividentes & oppositæ, non possunt convenire in eandem speciem; nam quævis earum est adequatè constitutiva suæ speciei: sed actus Fidei & actus Scientiæ habent differentiæ oppositas; ergo non potest utraque differentia convenire in vnum indivisibilem actum: hic enim actus participaret duas Naturas, seu species adequatas, & per consequens esset Ens rationis, sicut Hircocervus. R. Concedo totum. Nego suppositum. In nostro casu non conjunguntur duæ differentiæ aut species in vnum actum, sed ponitur una tertia species, quæ participat quidem aliqua prædicata positiva & differentialia aliarum specierum, sed non secundum ultimum complementum differentiæ, quæ est radix exclusivæ perfectionis alterius actus; in quocunque tandem hoc ultimum prædicatum consistat, sive in pura negatione, sive in prædicato aliquo nobis ignoto, ut existimant Moderni. Porro huiusmodi specierum exempla mille existere ait Lugo. sufficiat, vnum alterumve retulisse. Actio Solis & actio ignis specie differunt, sicut differunt Ignis & Sol: & tamen potest dari actio indivisibilis ab Igne & Sole procedens, & per consequens æquivalens duabus prioribus actionibus quoad prædicata nobis nota. Item duo assensus præmissarum differunt inter se specie, & habent objecta adæquata specie distincta, & tamen actus Conclusionis tendit indivisibiliter in objecta ambarum præmissarum, & insuper in objectum suum directum & proprium.

312. Pro Confirmatione Responsionis observo, quòd Philosophi discrepent inter se, utrum possint duo actus specie differre ex solo objecto Materiali, v. g. actus quo ob auctoritatem S. Thomæ credo Angelos differre specie, ab alio actu, quo ob ejusdem auctoritatem credo creaturas videri in Deo tanquam in medio: aliqui, ut Arriaga, affirmant, alij negant: negantes tamen fatentur, quòd tales duo actus differant plus inter se, quàm duo actus versantes circa idem objectum materiale & formale. dicunt enim, quòd differentia individualis suscipiat magis & minus, & habeat quandam latitudinem, prout jam communiter explicatur in Logica. Hoc observato, Confirmatur responsio experienciæ manifestæ. Quando quis in sacris litteris legit historiam bene longam v. g. Josephi in Ægyptum venditi, in qua continentur objecta materialia valde diversa, circa quæ posset elicere, & fortè successivè elicit distinctos actus, saltem numero diversos, poterit in fine, tenens memoriter totam historiam, elicere

vnum indivisibilem actum æquivalentem prioribus distinctis, quo diceret: *credo totam historiam*; æquivalentem inquam, quoad aliquod prædicatum nobis notum, & in quo illi distincti actus differunt, cum aliqua majori differentia numerica, quàm quæ esset minima. Atqui non minùs absurdum est, duo individua coalescere in vnum, quàm duas species: ergo æquivalentia, quam in Thesi defendimus, non est coalescentia constituens chymæram. Contra hoc

313. Replicat Pallavicinus. Aristoteles reprehendit eos, qui assignabant pro differentiis avium: *esse pennatum vel impennatum*: eo quòd differentia debeat desumi ab aliquo positivo: ergo actus scientificus non differt ab actu fidei præcisè per negationem tendentiæ in motivum fidei, sed per aliquid aliud, & ratione illius prædicati repugnat actus æquivalens utrique. Respondeo primò. Pallavicinum in hoc argumento supponere, quòd nulla entitas creata possit differre ab altera præcisè per negationem perfectionis alterius: unde inferit, implicare Ubicationem & Durationem indivisibilem realiter, sed æquivalentem duabus imperfectioribus; quam doctrinam hodie, post Sylvestrum Maurum, negant RR. communiter. Vnde patet, Fundamentum Pallavicini esse infirmum. Sed tamen, ut cum eo liberalius agamus, dabo esse firmum. R. 2. Transeat totum argumentum, nego esse contra meam Conclusionem. Sicut enim suo argumento Pallavicinus malè concluderet, repugnare animal partim pennatum, partim non pennatum (opponeret enim se statim Gallus Indicus, qui circa collum caret pennis) ita non inferatur legitime, repugnare actum qui habeat motivum Scientiæ & Fidei, dummodo non haberet aliud prædicatum occultum, ob quòd actus purus Scientiæ caret motivo fidei: sicut Vespertilio ob prædicatum occultum, caret omnino pennis. Eodem modo, licet in genere differant animal pilosum & non pilosum, squammeum & non squammeum, nihilominus tamen Castor de utroque participat, quamvis non habeat illud prædicatum propter quòd carpio est totus squammeus.

314. Vrget tamen Pallavicinus, & ulterius probare conatur, quòd omnis differentia specifica debeat esse specialis perfectio. Omnis, inquit, differentia est aliqua pulchritudo & perfectio addita generi, propterea constituit speciem, cujus nomen sonat pulchritudinem & perfectionem: ergo non potest una species differre ab altera per meram radicalem negationem majoris perfectionis.

Ad hoc argumentum negatur antecedens, & datur instantia clara. Creatura differt à Deo: sed non differt per aliquam perfectionem simpliciter dictam: nam omnem huiusmodi perfectionem habet Deus: ergo differt per negationem radicalem majoris perfectionis.

Conatur ad hoc respondere Pallavicinus, & dicit, Deum non esse in genere, sed supra genus,

D d d

nus,

nus, & continentem totum genus, quia creatura distinguitur à Deo non per aliquam perfectionem, quæ non sit in Deo, sed per conceptum dicentem carentiam alicujus perfectionis divina, ac proinde creatura non differt specie, hoc est, perfectione à Deo. In creaturis autem inter se comparatis, res aliter se habet. Ita ille.

Hactamen responsione continentur pulchra verba, facientia quæstionem de vocabulo: quid autem ad rem ipsam dicant, ego non assequor. Creatura utique non differt à Deo solo numero: quero ergo, quomodo vocanda sit differentia hominis à Deo, si nec est differentia specifica, nec generica? quodcunque nomen illi imposueris, illud ego sine piaculo tribuam etiam differentijs earum creaturarum, quarum una alteram excedit perfectione. Verum audiamus Pallavicinum ulterius. Nulla inquit, est creatura, quæ in sua differentia specifica non contineat aliquam perfectionem, nulli alteri speciei communem, & ad quam ex necessitate materia consequantur negationes perfectionum, quæ sunt in alijs speciebus. Ratio est, quia nunquam Natura intendit malum, & negationem perfectionis primò & per se. Porro Aristoteles 10. met. c. 11. & 12. constituit diversitatem specificam in contrarietate formæ sub eodem genere, & ideo negat materiam differre specie à fæmina, quia eorum contrarietas versatur tantum in materia. atqui contrarietas dicit aliquid positivum, & forma semper sonat perfectionem & pulchritudinem. His positis si daretur aliquis actus respondens simul fidei & Scientiæ, utique actus solius Scientiæ v. g. non distingueretur ab illo nisi per negationem alterius prædicari dicentis perfectionem, ergo talis actus repugnat. Ita ille.

315. Respondeo. Quando dicis, quod Natura nunquam intendat malum & negationem perfectionis primò & per se, vel est sermo de Natura prout defecto concurrente cum causis secundis ad effectus, vel est sermo de Natura, hoc est auctore naturæ, quando primò creavit hoc universum, & has rerum species præ alijs elegit. Si Natura accipiat in primo sensu, dico, Naturam semper intendere primò & per se omnem illam perfectionem, quam potest in his circumstantijs, & cum his & non majoribus impensis obtinere: quia verò in hoc causarum concursu non continetur virtus producendi nobiliorem speciem, sed ignobiliorem, ideo, non quidem ex intentione Naturæ primaria, sed ex defectu majoris virtutis, producit speciem carentem majori perfectione, quæ reperiretur in nobiliore specie v. g. quando solus ignis est applicatus, producit calorem per actionem dependentem, & specificatam à solo igne; quod si sol fuisset simul applicatus, produxisset calorem per actionem dependentem simul ab igne & sole, & ab utroque specificatam. Pari modo, quando adsunt & excitantur solæ species intentionales circa motivum Scientificum, producit actus merè scientificus, non habens ten-

dentiam fidei, cujus carentiam non intendit natura per se, sed ex defectu concussæ non potest eam tendentiam intendere: quod si simul concuteretur species motivorum fidei, tunc vel produceretur actus indivisibilis fidei & Scientiæ, vel ex altiore fine (ut paulò post videbimus) fieri producerentur duo actus distincti.

Quod si verò sermo sit de Natura secundo modo accepta, tunc responderetur, quod Datur luerit species rerum ita producere, ut deinde concussas secundas possent commodè conservari. Non possent autem commodè conservari, si non quandoque different ab invicem, præcise pro carentiam alterius perfectionis, seu per eandem & defectum, ut patet ex priorè responsione.

316. Et quia Pallavicinus solet quandoque res physicas explicare per morales, nobis in presenti idem licebit. Sunt in Republica benedictina instituti diversi gradus Jurisdictionis, eorum infimus est simplex seu mercenaria Jurisdictio, ceteri gradus constituunt Imperium seuabile Judicis Officium, & à Bartolo sex enumerantur: Maximum, Majus, Magnum, Parvum, Minus, Minimum. Ecce! horum graduum unus alterum perfectione excedit, & in se totam perfectionem inferioris complectitur. In eodem Conditores Reipublicæ non poterunt divitiis hos gradus instituisse, aut intendere in uno gradu negationem majoris perfectionis, quæ licet tali loco secundum se considerato sit malum, carere perfectiore gradu Jurisdictionis, spectatamen ordine totius Reipublicæ, & bono publico sic fieri oportebat. Sic ergo dici potest, Naturam ex fine boni publici, potuisse intendere negationem perfectioris speciei, in certis circumstantijs.

Jam locus ex Aristotele adductus nihil parcinatur causæ Pallavicini; loquitur enim apertè de Contrarietate latè sumpta, prout etiam apparet inter formam illiusque privationem: viti sunt. Cum verò contraria specie diversa sunt, corruptibile autem & incorruptibile contraria sunt, privatio namque determinata impotentia, &c. Immo Aristoteles alibi dicit, quod species se habent sicut numeri: atqui numerus à numero differt tantum per negationem plurium unitatum, ergo secundum Aristotelem potest etiam una species differre ab alia per negationem plurium perfectionum.

317. Denique, demus verum esse quod Pallavicinus pro fundamento assumit, omnem creaturam in sua differentia specifica continere aliquam perfectionem, nulli alteri speciei communem, præ ad quam sequatur negatio omnium perfectionum existentium in alijs speciebus. Nihilominus tendendum illi est, prout etiam fatetur, non semper hujusmodi prædicatum esse nobis perfectum, & à nobis assignabile, ut patet in exemplis allatis: idem ergo de actu purè scientifico dici poterit, respectu actus qui simul esset Fides & Scientia.

Quod si quis ex me scire cuperet, quodnam hujusmodi prædicatum esse existimarem, v. g. in actu

actione ignis, respectu actionis quæ sit ignis & solis actio, dicerem, esse hoc quod est: *Non indigere sole ad sui existentiam, sive, habere sufficientiam ad existendum sine sole*; quæ est perfectio simpliciter simplex. Contra, actio pendens ab Igne & Sole, habet aliam specialem perfectionem, quam prior actio non habet, videlicet: *esse manifestativam duarum virtutum specie diversarum*. Totum hoc facile applicabitur actui purè scientifico, & actui participant de Scientia & Fide. Et hæcenus quidem ad argumentum commune DD. respondimus; nunc ad specialia veniamus.

318. Obijcit ergo 2. & specialiter Pallavicinus. Non experimur in nobis libertatem, immò nec cognitionem quidem ad faciendos hujusmodi actus distinctos potius quam indistinctos seu identificados: ergo debet esse naturaliter necessarium, vel ut semper sint distincti, vel ut semper sint conjuncti in vnam Entitatem: atqui congruentius fuit ordini naturæ, ut semper essent distincti: ergo id credendum est defacto evenire. Responderi potest 1. Nobis sufficere, quòd talis actus posset dari per potentiam Dei absolutam; sicut, etiam si in sententia adversarij defacto Potentia distinguatur ab anima, & Habitus supernaturalis morales distinguantur defacto ab Habitu Charitatis, non tamen hinc infertur repugnantia identitatis in alia specie. 2. Prout pridem respondi ad hanc objectionem, quam ipse mihi feceram in Libello de anima rationali, Anno 1645. Respondi, inquam, causam determinantem hic & nunc ad vnum potius quam ad duos actus, posse esse diversam excitationem specierum, præsertim si admisceantur alia species, representantes convenientiam seu concursum diversorum motivorum ad probandum idem. Posset etiam provenire à majori individuali perfectione animæ, juxta Sententiam S. Thomæ.

Verum, ne quidquam prætermittamus, placeat referre ex eodem Pallav. quibus argumentis probet suum subsumptum. Probat ergo 1. Quia Naturæ congruentius fuit elici potius distinctos actus, ut consuleret durabilitati. Sicut enim non fecit albedinem distinctam in duas species, quarum altera esset dulcedo, altera amarities ex gr. sed distinxit albedinem ab his alijs qualitativis, ut si quid superveniret, quod esset contrarium albedini, eà destructâ remaneret tamen dulcedo, & vice versâ, ita non debuit identificare in vna entitate prædicata duorum actuum distinctibilium, ut cessantibus requisitis ad conservationem vnius, alter permaneret.

319. Imprimis hoc argumentum supponit, actus intentionales esse qualitates permanentes, quod hodie plures negant, & merito. Sed demus ita esse, adhuc factus discursus non stringit. Quòd enim Natura ob causam allatam ita distinxerit albedinem à dulcedine & amaritie, id factum est, quia sæpè oportebat contingere, ut adveniret causa destructiva dulcedinis, & nulla tunc esset applicata causa statim productiva albedinis contra-

distincta à dulcedine; hæc autem ratio non procedit in casu nostro. nam etiam si superveniret aliqua causa destructiva Scientiæ, v. g. turbarentur species representantes motivum Scientiæ, adhuc maneret præfens causa sufficiens ad producendum actum Fidei, distinctum ab actu Scientiæ: adhuc enim (ut ponimus) essent excitatæ species representantes motivum Fidei, cum quibus intellectus posset continuò producere actum Fidei.

320. Secunda ejusdem probatio sic habet. Bonitas actus intellectus consistit in Veritate indivisibili, atque ideo inficitur ex falsitate cujuscunque motivi: ergo satius fuit, ut quoties motivum indivisibile non est ipsa similtas, toties ordo ad vnum motivum distingueretur ab ordine ad aliud motivum, ne pravitas vnius corrumpere bonitatem alterius. 2. 1. Motiva scientifica physica, per se loquendo & connaturaliter, non esse obnoxia falsitati, multò minùs motiva Fidei. & ideo non est certum, quòd natura ad cavendam falsitatem, instituerit diversos ordines pro diversitate motivorum. 2. 2. Hoc argumento ad summum probari, quòd pro casu, quo motiva scientifica essent falsitati obnoxia, non produceretur vnus actus sed duo. Dixi: *ad summum*. nam meo judicio nec hoc probat. Natura enim amat parsimoniam entium: & ideo pro casibus ordinarijs vnum actum videtur instituisse: casus autem rarissimos non debebat curare: parum enim, & ferè nihil hac exceptione lucraretur. Si enim ponantur duo actus, quorum vnus est falsus, alter verus, nescio quid inde lucratur intellectus ultra id, quod haberet per vnum actum, qui illis duobus æquivaleret, & qui quidem esset & diceretur simpliciter falsus, esset tamen secundum quid verus. sicut non esset minùs æstimabilis qualitas, quæ simul affligeret & sanaret, quàm duæ, quarum vna affligeret, & alia sanaret.

321. Obijciunt alij 3. Si daretur vnus indivisibilis actus, ut vult conclusio, talis actus utique procederet ab Habitu Fidei, & ab habitu scientifico: sed hoc videtur absurdum. Non potest enim habitus producere actum ex motivo alieno, hoc est, quod non sit proprium illorum actuum, ad quos producendos est institutus ille habitus, vel, si est habitus naturalis, ex quibus est genitus. 2. Distinguendo probationem minoris. Non potest habitus producere actum ex motivo alieno, tanquam causa adæquata, & tanquam ex motivo adæquato, concedo, tanquam causa inadæquata, & tanquam ex motivo inadæquato, nego: sic autem se haberet in casu nostro. Sed Contra

322. Obijciunt 4. Concurrentibus duabus causis specie diversis, non producitur effectus habens perfectionem vtriusque causæ, sed imperfectior: atqui in nostro casu fieret contrarium. Major patet inductione in Mulo, Lica &c. 2. in his & similibus id provenire ex defectu concausæ connaturaliter requisitæ, loco

D d d 2

cujus

cujus imperfectior substituitur, ut loco Equi Asinus: hoc autem non fit in nostro casu.

324. Obijciunt 5. Talis actus esset perfectior suis causis, non tantum singulis seorsim sumptis, sed etiam simul sumptis, nempe propter indivisibilitatem & simplicitatem. 2. Negando simpliciter majorem. Nam licet ratione simplicitatis habeat aliquam perfectionem, quam non contineant causae formaliter, habent tamen causae alias perfectiones quibus caret actus, v. g. esse Ens permanens, esse potentiam ad actus speciei diversos &c.

325. Obijciunt 6. Actus ille de quo disputamus, foret simul clarus & obscurus, evidens

& inevidens, quae tamen inter se pugnant. 2. Profore quaestionem de nomine, in qua dico, quod talis actus esset clarus saltem secundum unum, nempe ratione motivi scientifici. Unde potest simpliciter dici clarus, ut bene notat Ripstein, quia praedicatum Claritatis non dicit negationem omnis Obscuritatis, alioquin nullus actus humanus posset simpliciter dici clarus. Econtra Obscuritas videtur dicere negationem omnis evidentiae, & ideo talis actus non nisi secundum quid, nempe secundum motivum fidei, dicendus esset obscurus, & inevidens.

CAPVT V.

DE REPUGNANTIA FIDEI CVM FALSITATE.

CONTROVERSIA I.

An Deus possit revelare Falsum.

326. **P**raetermissa haeresi Priscillianistarum & Armenorum, asserentium, Deum defacto mentitum fuisse, Sententia quorundam Catholicorum fuit, Deum quidem non posse mentiri, prout *Mendacium* sonat formalem rationem malitiae moralis & peccati; posse tamen saltem de potentia absoluta (non tamen ordinaria) falsum revelare sine malitia, sicut potest occidere sine peccato homicidij. Ita Robertus Holkott, Petrus de Aliaco, Adamus Godamus, Almainus, Gabriel.

327. Contraria Sententia negans, est adeo certa, ut Suarez, Conink, Granadus, dicant, esse de Fide, alij dicant oppositam esse Temerariam, Erroneam, Haeresi proximam. Probatur assertio 1. ex S. Scriptura ad Hebr. 6. *Volens Deus abundantius ostendere immobilitatem consilij sui, interposuit Jusjurandum, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium haberemus.* Vbi Card. Lugo ponderat Juramentum, quod licet in nobis addat obligationem supra simplicem assertionem, in Deo solum addat energiam, quia Jurare est asserere Deum in Testem. Deus autem non potest loqui quin asserat se in Testem, hoc est, quin interponat suam auctoritatem. Idem habetur ad Rom. 3. *Est autem Deus verax.* Jo. 8. *Qui misit me verax est.*

328. Probatur 2. Ratione. Deo debentur omnes perfectiones simpliciter simplices, inter quas una est summa Auctoritas in dicendo, digna summâ fide excogitabili, ita ut saltem ex hypo-

thesi quoddam Deus loquatur, teneamur credere ita esse, & non posse aliter se habere, adeoque praesentia auctoritatis divinae negare fidem contra alijs contradicentibus: atqui si Deus posset falsum revelare, non mereretur talem fidem, sed posset aliquando contingere, ut etiam praevidetur Deo non assentiremur, ob rationes probabilis quae occurrere possent, quod Deus hic & nunc decipere vellet, imò defacto possemus praevidere formidare, an non Deus voluerit falsum loqui per Jonam Prophetam, & alijs locis, à Suarez & Terriano relatis.

329. Confirmari potest hæc ratio. Videtur ex terminis absurdum esse, Deum non posse dedocere aliquem errorem suum auctoritate: atqui si Deus mentiri posset, tunc posset in nobis dari error, quem Deus nullo modo posset auctoritate interpositâ dedocere: ergo &c. Minor probatur. Nam semper possem formidare, an non Deus tunc mentiretur, quando me vellet errorem dedocere, quem ipse suo mendacio potius causasset; nam volendo dedocere errorem, fateretur Deus, se prius fuisse mentitum: quare possem prudenter formidare, an non prius verum dixisset, & nunc vellet decipere.

330. Quæ ex Scriptura adduci solent, vel non habebant sensum absolutum sed conditionatum, qualis erat prophetia Jonæ, de inveniendis Ninive, vel significabant divinam permissionem alicujus deceptionis ab alio faciendæ, ut quando Diabolus permixtus est esse spiritus mendax in ore Prophetarum.